

Minunko Afrikkani? Kenelle kuuluu Afrikan arkeologia?

Vesa Laulumaa

Silloin tällöin keskustellessani ihmisten (koskee myös arkeologikollegoitani) kanssa, törmään seuraavanlaisiin kysymyksiin. Miksi sinun pitää kaivaa Afrikassa? Eivätkö ne neekerit osaa itse tutkia omaa esihistoriaansa? Mihin ne sua siellä tarvitsee? Näistä kysymyksistä jää sellainen tunne, että minun ei itse asiassa kuuluisi tutkia Afrikassa, vaan pysyä rakkaan kotomaan rajojen sisäpuolella. Kysyjille vastaan yleensä: Koska siellä on hauska kaivaa! Harvoin jaksan ruveta perustelemaan tutkimusteni oikeutusta tai järkeä vieraassa maanosassa. Mielestäni arkeologia on arkeologiaa tehtiin sitä sitten Keravalla tai Keniassa. Vuosien varrella olen saanut kuitenkin sellaisen vaikutelman, että ns. kehitysmaihin liittyvä tai niissä tapahtuva tutkimus herättää enemmän kritiikkiä kuin muualla ulkomailla tapahtuva tutkimus. En usko, että esimerkiksi Välimeren alueella tutkivat arkeologit törmäävät kovinkaan usein tutkimuksen moraalialueeseen ja oikeutusta perääviin kysymyksiin. Pohdiskellaan nyt kuitenkin hieman tarkemmin kenelle Afrikan arkeologia on kuulunut, kenelle se kuuluu nyt ja kenelle sen kenties pitäisi kuulua.

Afrikka on valtava manner, jonka kielten ja kulttuurien rikkaus häkellyttää, pinta-alansa puolesta se nielaisisi sisäänsä esimerkiksi Euroopan, Yhdysvallat ja Kiinan ja silti jäisi vielä tilaa. Silti Afrika useimmiten mielletään stereotyyppisesti vain ”Afrikkana”. Sanotaan, että ”nyt se Laulumaa lähti taas sinne

Afrikkaan”, vaikka olen kyllä sanonut meneväni Keniaan tai Tansaniaan. Olen huomannut, että Afrika-stereotypia käsittää enimmäkseen negatiivisia asioita: köyhyys, aids, sodat, sairaudet, vaaralliset eläimet, kaiken maailman inhottavat ötökät ym. Ei ihmisiä tästä tietenkään voi syyttää, sillä tiedotusvälineet ovat luoneet edellä mainitun mielikuvan ja pönkittävätkin sitä harva se päivä. Afrika on paljon muutakin kuin mitä lehdissä kirjoitetaan ja sen koko historian ja nykyhetken kirjoja on vaikea ymmärtää saati hallita. Edellä mainittuun viitaten haluan tarkentaa, että vaikka otsikkoni kuuluu ”Minunko Afrikkani?” olen rajannut minun Afrikkani koskemaan vain Itä-Afrikkaa, sillä siellä olen työskennellyt ja siitä tiedän jotain.

Palataan vielä otsikkoon. Sehän viittaa Karen Blixenin kirjaan ”Minun Afrikkani” (Out of Africa). Kirjasta tehtiin menestyselokuva, jonka pääosissa olivat Meryl Streep ja Robert Redford. Blixen asui Keniassa v. 1914–1931 ja siihen aikaan Afrika ja Afrikan tutkimus kuului eurooppalaisille – elettiin kolonialismin aikaa. Blixenin sitkeät yritykset viljellä kahvia Keniassa ja saada tilansa menestymään epäonnistuivat kerta toisensa jälkeen eikä rakkauselämäkään saanut kovin onnellista päätöstä Afrikan taivaan alla. Ehkä pikemminkin päinvastoin. Loppujen lopuksi Afrika oli hänelle tyly tuttavuus. Aika Afrikassa jätti jälkeensä runsaiden muistojen ja kauniin rakkaustarinan lisäksi taloudellisen

ahdingon ja elinikäiseksi kaveriksi parantamattoman kupan. Samaan aikaan kun Blixen taisteli kahvifarminsa puolesta ja kuppaa vastaan, alkoi arkeologinen tutkimus Itä-Afrikassa nostaa päätään.

Kolonialismin aika

Itä-Afrikan arkeologiaa 1920-luvulta 1950-luvulle hallitsi yksi nimi ja perhe: Leakey. Leakeyn pariskunta Louis ja Mary olivat ehdottomat kärkihahmot tutkimuksessa. Heidän työnsä keskittyi lähinnä kivikauteen (Leakey 1931, 1936) ja ihmisen kehityshistoriaan (Leakey 1936). Leakeyn ja heidän aikalaisten arkeologia oli hyvin normatiivista arkeologiaa. He loivat pitkän arkeologisten kulttuurien jatkumon, joka koostui kiviesinetyypeistä ja erilaisista kiviteknologioista. Osa näistä kulttuureista voitiin johtaa eurooppalaisiin, erityisesti paleoliittisen kivikauden, kulttuureihin, koska kiviteknologian katsottiin tietenkin tulleen kehittyneestä Euroopasta Afrikkaan, jossa ei omin päin voitu keksiä mitään uutta. Mullistavin Leakeyn perheen tekemä löytö oli vuonna 1959 Olduvaista Tansaniasta löydetty ihmisen kehityshistoriaan liittyvä, pari miljoonaa vuotta vanha Zinjanthropuksen kallo, jonka tuloksena paleoantropologisen tutkimuksen painopiste siirtyi Aasiasta Afrikkaan (Leakey 1965, 1967, 1971). Olduvain löydön jälkeen Itä-Afrikan arkeologiaa on hyvin pitkälti leimannut paleoliittisen kivikauden tutkimus ja hominidifossiileiden metsästys.

Afrikan kivikautta arvostettiin arkeologiassa lähes alusta pitäen, mutta kolonialistiseen tyyliin se haluttiin erottaa myöhemmästä esihistoriasta ja erityisesti nykyväestöstä. Aina 1960-luvulle rassistiset asenteet heijastuivat arkeologiaan. Pidettiin mahdottomana, että Afrikan kurjuudessa elävä väestö olisi koskaan pystynyt luomaan mitään uutta tai muuten merkittävää. Aikaan kuulunutta ajatusmaailmaa kuvaa hyvin Sonia Colen ”Prehistory of Eastern Africa” –teoksessaan (mikä hämmästyttävää kyllä on edelleen ainoa alueen esihistoasta kirjoitettu synteesi)

esittämä väite, jossa hän kivikauteen viitaten kirjoittaa, että varhaisempina aikoina Afrikka oli ”a centre of evolutionary progress” eikä ”by no means the cultural backwater that it became later”. Aristokraatin tyttärenä ja varakkaan kenialaisen tilallisen vaimona Colen asenne oli varsin tyyppillinen kolonialistisen ajan tutkijalle: afrikkalaisilta haluttiin viedä menneisyys sillä identiteettittömiä ihmisiä on helpompi hallita. Tähän liittyy myös ns. haamilaismyytti.

Haamilaismyytin lähtökohtana oli kolonialistiseen aikaan päivänselvänä kuuluva oletus: Saharan eteläpuolta asutavalla mustalla väestöllä ei voinut olla hienoa esihistoriaa ja jos jotain sellaiseen viittaavaa löytyi, niin ainakaan he eivät itse olisi voineet sitä tuottaa. Tähän väitteeseen liittyi kuitenkin ongelma, sillä esimerkiksi Itä- ja Etelä-Afrikassa on lukuisia hienoja muinaisjäännöksiä. Iso-töiset ja komeat kivirakennelmat, esimerkiksi Great Zimbabwe (nykyisin Zimbabwessa, 1960-luvulla valtion nimi oli vielä Rhodesia), todistivat, että Saharan eteläpuoleisessakin Afrikassa on ollut teknisesti ja taloudellisesti kehittyneitä kulttuureita. Jos näiden kulttuurien taustalla eivät voineet olla ns. natiivit, niin ketkä ne sitten olivat luoneet. Selitys löytyi pohjoisesta. Kulttuurien taustalla olivat Saharan pohjoispuolelta saapuneet haamilaiset kansat. Haamilaisilla kansoilla tarkoitettiin lähinnä nykyisen Egyptin, Etiopian ja Sudanin alueelta lähtöisin olevia väestöryhmiä, joiden ulkonäkö vastasi länsimaista kauneuskäsitystä, siis kapeanenäinen, kapeakasvoinen tai iholtaan vaaleampi väestö. Tällaisia heimoja ovat esim. masait, gallat, somalit ja tutsit. Katsottiin, että haamilaiset heimot olivat rodullisesti ja älyllisesti lähempänä valkoista rotua kuin yksinkertaisia alkuperäisasukkaita ja näin ollen kykeneviä luomaan edellä mainitun kaltaisia saavutuksia.

Niin hurjalta kuin se kuulostaakin, niin vielä 1960-luvulla ajateltiin näin ja hieman vastaavia ajatuksia pilkahtelee edelleen esiin siellä täällä (esim. pari vuotta sitten professori Tatu Vanhasen tutkimusten aiheuttama kohu, joka liittyi rotujen välisiin älykkyys-

osamääräeroihin). Myös Ruandan vuoden 1994 kansanmurhalla (kuten myös aiemmilla, vuoden 1994 kansanmurha ei ollut ensimmäinen) on juurensa näissä kolonialismin luomissa ajatusrakennelmissa. Ruandassa on kaksi pääväestöryhmää: hutut ja tutsit. Belgialaisten siirtomaaisäntien suosikkeja olivat tutsit, johtuen paljolti edellä mainituista haamilaisista piirteistä. Vuoden 1994 keväällä, huhti-kesäkuun välillä, hutut teurastivat lähes miljoona tutsia. Uutisissa näytettiin kuvia ruumiiden täyttämistä jokiuomista. Kuolleet ihmistorsoit oli paiskattu jokeen, koska hutut uskoivat, että Ruandan joet vievät pohjoiseen – toisin sanoen tutsit lähetettiin takaisin sinne mistä he olivat tulleetkin.

Itsenäistyvät valtiot

Afrikan valtioiden itsenäistymisprosessi 1960-luvulla vaikutti myös arkeologiseen tutkimukseen. Itsenäisellä valtiolla täytyi olla historia ja enää eivät siirtomaaherrat olleet sen luomista estämässä (sivuhuomautuksena voi sanoa, että samojen siirtomaavaltojen tutkijat sitä enimmäkseen yhä kirjoittivat, mutta sävy oli nyt muuttunut). Kaikki eivät tosin olleet yhtä innolla kirjoittamassa uutta Afrikan historiaa. Kuuluisin esimerkki lienee Oxfordin yliopiston historian professori Hugh Trevor-Roper. Trevor-Roperilta oli tiedusteltu, miksei yliopistossa järjestetä Afrikan historian opetusta. Trevor-Roper vastasi kyselyihin kirjoituksessaan v. 1965 seuraavasti: “The study of History must therefore be Europe-centric we cannot, thus, afford to amuse ourselves with the unrewarding gyrations of barbarous tribes in picturesque but irrelevant corners of the globe”. Trevor-Roperin lause esitettiin yleensä erotettuna laajemmasta asiayhteydestä (kuten tässäkin), jolloin se kuulostaa huomattavasti rasisemmalta kuin mitä se itse asiassa oli. Harvat kuitenkaan tarkastivat missä yhteydessä Trevor-Roper oli ylimieliseltä kuulostavan mölättyksensä päästänyt ja lausahdus sai aikaan melkoisen debatin. Kaikesta kohusta oli seurauksena varsinainen

historiankirjoitusbuumi, jolla haluttiin todistaa Trevor-Roperin olevan väärässä.

1960-luku oli myös murros arkeologiasa, kuten hyvin tiedämme. New Archaeology löi itsensä läpi ja Itä-Afrikan osalta aika paljon vanhaa tutkimusta heitettiin romukoppaan, mutta samalla valitettavasti meni myös lapsi pesuveiden mukana. Näin jälkikäteen katsottuna näyttää siltä, että asenne kolonialistisen ajan tutkimusta kohtaan oli liiankin kriittinen ja jo lähtökohtaisesti sitä pidettiin vääristelevänä ja puutteellisena. Kesti kuitenkin hetken ennenkuin uusi arkeologia tarrautui Afrikkaan. Syynä tähän oli toisaalta se, ettei alueella ollut vielä paljon mistä tehdä arkeologiaa – arkeologinen tutkimusmateriaali oli vähäistä. Toinen syy taas oli se, että vielä 1960-luvulla arkeologien suuntautuminen Itä-Afrikkaan oli vähäistä ja ne jotka sinne yleensä menivät olivat vanhan koulukunnan tutkijoiden kouluttamia ja heidän ajatustensa ja asenteidensa läpituokemia.

Valtioiden itsenäistymisen myötä syntyi myös uusi Afrikan historian tutkimus, joka Itä-Afrikan kohdalla kulkee käsi kädessä arkeologian kanssa. Kirjallisia lähteitä tunnetaan vähän, niitä on vain rannikkoseudun swahilikulttuurin piiristä, arabien ja eurooppalaisten kirjaamina. Sisämaan osalta esihistoriaa kestää aina 1800-luvun puoliväliin ja arkeologinen tutkimus on tärkeä osa historian kirjoitusta. Uudet itsenäiset valtiot halusivat ja tarvitsivat oman historiansa kansallidentiteettinsä luomiseksi, haamilaismyyttien aika oli ohi. Neitseellinen uusi valtio halusi nähdä nykyisen väestönsä juuret kolonialismia edeltävässä ajassa. Tämä johti siihen, että aiemmin kivikauteen keskittynyt arkeologinen tutkimus keskittyi nyt rautakauteen, joka jatkuu aina 1800-luvulle ja on näin suoraan kytköksissä nykyheimojen historiaan ja perimätietoon. Rautakauden tutkimuksen avulla luotiin jatkumoa viimeisistä esihistoriallisista ajoista historialliseen aikaan, tällä oli tietysti nationalistisia ja joskus myös poliittisia tarkoituksia.

Afrikan arkeologian tutkimushistoriassa puhutaan ”nationalistisesta arkeologiasta”.

Termi kuulostaa aika pahalta, se on kuin kai-ku Natsi-Saksan ajoilta. Itä-Afrikassa termiä ei ole syytä yhdistää fasismiin. Pikemminkin on kyse kolonialismin ja nationalismin vastakkain asettelusta, jossa monet kolonialistisen ajan hypoteesit ja teoriat on käännetty pääläelleen. Kolonialistisen arkeologian lähtökohta oli, että kaikki tekniset ja taloudelliset edistysaskeleet tapahtuivat ulkopuolisten voimien kautta eli migraation tai diffuusion tuloksena. Viime vuosikymmenten tutkimus on kuitenkin todistanut, että esim. raudanvalmistus kehittyi itsenäisesti Itä-Afrikassa. On selvää, että tällaiset arkeologiset tulokset pönkittävät alueen väestön itsetuntoa ja identiteettiä, siitä huolimatta, että näihin tuloksiin johtavia tutkimuksia eivät ole tehneet afrikkalaiset vaan eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisen yliopistojen tutkijat.

Nykytilanne ja tulevaisuus

Viimeisinä vuosikymmeninä Itä-Afrikan arkeologia on seurallut aika lailla maailmanlaajuisia linjoja. Tutkimuskysymykset ovat painottuneet ympäristöön liittyviin kysymyksiin ja tieteenfilosofisessa kehyksessä lähinnä prosessualismiin ja post-prosessualismiin. Länsimaiset yliopistot tekevät edelleen käytännöllisesti katsoen kaikki arkeologiset kenttätutkimukset. Miksi? Mikseivät afrikkalaiset tutkijat tahdo löytää jalansijaa omassa maassaan? Perimmäinen syy on tietysti köyhyys, mutta siitä huolimatta lupaavimmat ja sitkeimmät arkeologian opiskelijat voivat saada opiskelupaikan esimerkiksi Euroopasta. He valmistuvat maistereiksi ja sitten tohtoreiksi. Heidän tutkimuksensa liittyvät yleensä kotimaan arkeologiaan ja niitä rahoittaa yleensä länsimaisen yliopiston tutkimusprojekti. Afrikkalaisia arkeologeja siis valmistuu yliopistoista, mutta mitä tapahtuu valmistumisen jälkeen? Johdonmukaista olisi, ja arkeologian kannalta parasta, että he palaisivat kotimaahansa ja jatkaisivat tutkimuksiaan siellä. Näin ei kuitenkaan yleensä tapahdu. Osa jää ulkomaille ja koettaa hankkia työpaikan tai

tutkimusrahoitusta. Ne jotka palaavat ovat vaikeuksissa siinä mielessä, että arkeologeille on virkoja vain kourallinen yliopistoissa ja museoissa ja nämä virat liittyvät opetukseen ja hallintoon (kuulostaa kyllä aika tutulta). Onnekkaimmat voivat päästä opettamaan arkeologiaa surkealla palkalla. Useat ajautuvat kokonaan muihin tehtäviin, joilla ei ole mitään tekemistä arkeologian kanssa. Kotimaahansa palanneet voivat vielä päästä tutkimukseen mukaan ulkomaisten rahoittamissa projekteissa, sillä Itä-Afrikan maiden rahoittamia tutkimusprojekteja ei käytännössä ole ollenkaan. Yliopistoilla ja museoilla ei ole varaa edes ostaa kirjoja, saati sitten rahoittaa arkeologisia kaivauksia. Jos nykyään haluaa etsiä oikeutusta länsimaisten tutkijoiden tekemille tutkimuksille, niin se löytyy siitä tosiasista, että ilman niitä ei olisi Itä-Afrikan arkeologiaa.

Toisaalta voi myös miettiä sitä miten näitä länsimaisten tekemiä tutkimuksia ja niiden rahoitusta voisi käyttää Afrikan kannalta hyödyllisemmin? Kysymys on tietenkin hyvin vaikea. Samaa ongelmaa ovat pohtineet lukemattomat paljon tämän jutun kirjoittajaa viisaammat, sillä sama ongelma koskee kaikkea Afrikkaan sijoitettavaa tutkimusrahaa. Arkeologiassa apua voisi olla siitä, että sen lähtökohdissa ja käytännön toteutuksessa lähestytäisiin enemmän yhteisöä. Tällä tarkoitan sitä, että Afrikan arkeologiassa täytyisi luopua liiasta akateemisuuudesta ja palata siinä mielessä juurille, että tutkimus täytyisi tehdä oikeuteksi ja tärkeäksi myös niille ihmisille, joita se ensisijaisesti koskee. Akateemisuuudella tarkoitan tutkijoiden keskittymistä pelkästään omaan tutkimukseensa, jolloin hän helposti eristäytyy siitä kulttuurisesta ja sosiaalisesta kontekstista, jossa hän tutkimustaan tekee. Tästä on seurauksena se, että arkeologiselta tutkimukselta puuttuu sosiopoliittinen ulottuvuus, joka on mielestäni erittäin tärkeä osa erityisesti humanistisen alan työtä. Edellä mainitun kaltaisesta eristäytymisestä on seurauksena, ettei arkeologiaa tunneta eikä sitä arvosteta niiden yhteisöjen sisällä joissa tutkimusta tehdään. Tätä kautta tulemme myös

Brittiläinen opiskelija Louise Iles ja Tansanian Museoviraston edustaja Emmanuel James paljastavat seulomisen saloja tansanialaisille nuorille v. 2004. Kuva Vesa Laulumaa.

kysymykseen, mitä yhteisöt hyötyvät arkeologiasta? On turha esitellä hienoja hypoteeseja kyläläisille, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella, ellei pysty osoittamaan mitä he hyötyvät hypoteeseihin liittyvistä arkeologisista tutkimuksista viereisillä raunioilla.

Jotta arkeologia kehittyisi Afrikassa täytyy ensin miettiä mitä hyötyä siitä on ensinnäkin laajemmassa yhteiskunnallisessa mielessä ja ennenkaikkea sillä kuuluisalla ruohonjuuritasolla. Ihmiset täytyisi saada arvostamaan arkeologiaa, jotta siihen satsattaisiin enemmän. Poliittisella päättäjätasolla se merkitsisi sitä, että arkeologia saisi lisää valtiollista rahoitusta ja yhteisöllisellä tasolla se merkitsisi ainakin sitä, että arkeologiset kohteet eivät olisi niin suuressa vaarassa joutua ryöstelyn kohteeksi. Oma kokemukseni on, että eurooppalainen tutkija mielletään edel-

leen kolonialismin mallin mukaisesti hyväksikäyttäjänä, riistäjänä. Jos valkoinen mies tulee ja kaivaa kuoppia, hänen täytyy etsiä jotain todella arvokasta. Vaikka vakuuttelen, että etsimme ja löydämme vain ruukunsirpaleita, luita, kivensiruja yms, näen kuulijoiden katseissa epäilyä. Sen jälkeen kun kaivaukset ovat päättyneet, tapahtuu silloin tällöin, että paikalliset tekevät oman kaivauksen. Olen nähnyt hämmästyttävän suuria kuoppia kaivetun muinaisjäännösalueelle aarteiden toivossa.

Onko arkeologiasta hyötyä?

Kuinka hyötyä pumpattaisiin esiin arkeologisista tutkimuksista? Selvää on, että muutokset eivät tapahdu hetkessä ja yksittäinen tutkija

tai projekti ei voi tehdä kovin paljoo, joten on parempi miettiä alkuun edes niitä vähäiä keinoja, joilla yhteisöt saadaan mukaan arkeologiseen tutkimukseen ja ymmärtämään, että siitä voi olla jotain hyötyä niillekin. Seuraavaksi kerron omiin kenttätyökokemuksiini perustuen muutamista sellaisista keinoista, joilla arkeologi tekee itsensä läheisemmäksi ja työnsä edes jotenkin tärkeäksi ja ymmärrettävämmäksi yhteisölle, jonka parissa työskentelee. Kokemukseni näistä olen saanut työskennellessäni Pohjois-Tansaniassa, Engarukan raunioilla vuosina 2002–2006.

Ensimmäisenä ja ehkä tärkeimpänä on ollut paikallisen työvoiman käyttö. Olen havainnut, että varsin useissa arkeologisissa tutkimusprojekteissa ulkomaiset tutkijat eivät ole halunneet värvätä paikallisia työntekijöitä. Kun olen tiedustellut syytä tähän, olen usein saanut vastaukseksi, etteivät paikalliset osaa kaivaa. Eivät varmaan osaakaan yhtä hyvin kuin ammattiarkeologit, mutta kyseisellä asenteella menetetään suuri määrä arvokasta pr-työtä ja lisäksi evätään paikallisilta, usein meidän mittapuun mukaan hyvin köyhiltä, mahdollisuus edes pieneen lisäansioon (mainittakoon, että Tansaniassa kaivajan käypä päiväpalkka on noin neljä euroa). Palkkaamalla paikallista väkeä edistetään huomattavasti myös muinaisjäännösten suojelua. Sen sijaan, että tutkijat kaivaisivat itseksensä monttua ja vakuuttelisivat löytävänsä vain ruukunkappaleita, luita yms, niin paikalliset kaivajat voivat vahvistaa tämän todeksi puhuessaan kyläläisten kanssa. Samalla kun työ opettaa tekijänsä, herää yleensä kaivajien mielenkiinto menneisyyttä kohtaan ja parin päivän kuluttua saakin olla vastailemassa työntekijöiden arkeologiaa koskeviin kysymyksiin. Heidän kauttaan tieto taas leviää muille kyläläisille. Afrikkalainen yhteisöhän on siinä mielessä erilainen kuin suomalainen, että siellä ihmiset edelleen puhuvat toisilleen ja kyläänkin mennään sopimatta viikkoja etukäteen.

Usein ainakin arkeologisten tutkimusten budjetit ovat melko pieniä, eikä niillä voida kovin suuresti mullistaa paikallisen yhteisön

elämää esim. sähköistämällä kylä tai rakentamalla uusia teitä. Jotain pientä voidaan kuitenkin yrittää tehdä ja pienetkin teot muistetaan. Engarukan kohdalla olemme auttaneet leirintäalueen rakentamisessa ja tukeneet paikallista kirkkoa. Leirintäalueelle on rakennettu suihkuja, uusi wc ja leiriä ympäröiviä aitauksia on paranneltu. Rahaa on kulunut projektin budjettiin nähden hyvin vähän. Paikalliselle yhteisölle tästä on hyötyä siinä mielessä, että turistit arvostavat enemmän leirintäpaikkaa, jossa on pieniä mukavuuksia ja kasvava turistimäärä tuo lisää rahaa kyläläisille. Kirkolle osoitetuilla lahjoituksilla on ollut tarkoitus tavoittaa eniten apua tarvitsevia ja edistää muutenkin yhteistä hyvää. Tosin on valitettavasti todettava, että juuri kirkolle annetusta avusta suuri osa on päätynyt jonnekin muualle kuin mihin se alun perin tarkoitettiin.

Tärkeätä on myös arkeologian popularisointi kouluissa. Minut on aina otettu kiitolisena vastaan, kun olen halunnut käydä paikallisissa kouluissa kertomasta työstämme ja tutkimuksistamme. Oppilaat ovat yleensä kuunnelleet hiirenhiljaa (kuten siellä päin kouluissa on tapana) mitä olen kertonut ja ovat usein intoutuneet vielä kyselemään tarkemminkin arkeologiaan ja arkeologian opiskeluun liittyvistä asioista. Samalla toki tulee valistettua myös opettajia, joille arkeologia ei ole yleensä kovin tuttu tieteenala.

Tässä oli joitakin pieniä seikkoja, joilla voidaan mielestäni edesauttaa arkeologian arvonnousua ja sitä kautta arkeologisen tutkimuksen edistymistä Itä-Afrikassa. Joskus tosin tuntuu, että olen hieman naiivi tehdessäni edellä mainitun kaltaista ruohonjuuritason pr-työtä. Mieltä jäytää epäily, että onko siitä loppujen lopuksi mitään hyötyä? Parempina päivinä olen taas varma, että tämäkin vaatimaton panos on parempi kuin ei mitään. Varsinkin, jos sillä saadaan yksi tai muutama ihminen arvostamaan menneisyyttä tai jos sillä pelastetaan edes yksi muinaisjäännöskohde. Sillä loppujen lopuksi ei ole väliä, onko kohde Keravalla vai Keniassa, se on silti meidän kaikkien yhteistä kulttuuriperintöä.

Lähteet

- Cole, Sonia 1954: The Prehistory of Eastern Africa.
- Leakey, Louis 1931: Stone Age Cultures of Kenya Colony
- 1936: Stone Age Africa
- 1965: Vol. 1 : Olduvai Gorge, 1951-1961
- 1967: Vol. 2 : The cranium and maxillary dentition of Australopithecus (Zinjanthropus) Boisei / by P. V. Tobias
- 1971: Vol. 3 : Excavations in beds I and II, 1960-1963 / by M. D. Leakey
- Trevor-Roper, Hugh 1965: The Rise of Christian Europe

Afrikan arkeologian tutkimushistoriaa

- Phillipson, David 2005: African Archaeology (3rd edition)

- Robertshaw, Peter (ed.) 1990: History of African Archaeology
- Stahl, Ann Brower (ed) 2004: African Archaeology: A Critical Introduction

Kirjoittaja työskentelee nykyisin tutkijana Museoviraston arkeologian osastolla ja on ollut mukana Helsingin yliopiston arkeologian opiaineen Afrikka-projekteissa.